

WATER IN WASSENAARS DUINEN

door Henk van Dongen

Het ingrijpen van de mens in de natuur heeft vrijwel steeds een verarming tot gevolg en mocht hij een enkele keer trachten de aangerichte schade ongedaan te maken, dan zal hij in verreweg de meeste gevallen falen. Geldt dit in het algemeen voor het gehele complex dat wij „natuur” noemen, in versterkte mate is het van toepassing op onze vogelstand, want wat eenmaal verloren is gegaan blijft meestal weg!

Het is daarom zo verheugend, dat de Haagse Duinwaterleiding met de bevoeiing van haar duinterreinen met rivierwater tot dusver zo'n buitengewoon succes kan boeken en hier willen wij dit vooral bekijken vanuit vogelbeschermingsstandpunt en laten wij het „water-technische” buiten beschouwing. Voor het vormen van een goed begrip diene evenwel, dat het rivierwater door een enorme, 45 kilometer lange transportleiding uit de Lek bij Bergambacht naar de duinen onder Wassenaar wordt gebracht, daar duinmeren vormt, de bodem doordrenkt en door een vernuftig systeem van draineerbuizen voor zover nodig, weer wordt opgevangen om ten slotte de Haagse bevolking tot nut te zijn.

Voordat het evenwel zo ver is, heeft het water aan dit fraaie, doch te droog geworden duinterrein reeds zijn nut bewezen en hiervan hebben planten en dieren al in grote mate geprofiteerd.

Toen, nu een kleine twee jaar geleden, het eerste water in de duinen werd ingelaten, hebben wij ons met spanning afgevraagd hoe de vogels hierop zouden reageren. Die spanning is steeds toegenomen, want sinds het grote ogenblik is er geen maand voorbij gegaan of we konden nieuwe dingen beleven en in een korte spanne tijds was het mogelijk een indrukwekkende lijst van nieuwe waarnemingen voor dit gebied samen te stellen.

De eerste winter waren dat de eenden, de *wilde eend* in de eerste plaats, maar ook *smienten*, *sloebenden* en *talingen*. 's Nachts hoorde je wel eens wat *groenpootruiters*, maar die kwamen, toen alles nog droog lag, ook wel voorbij. In

het nog voedselarme water trachtten *blauwe reigers* de kost op te halen. Troepen wilde ganzen streken neer en deden zich te goed aan het gras.

Wat zou het eerste voorjaar brengen? Erg hoog waren de verwachtingen niet gespannen, ook al omdat de plantengroei het nog niet deed. Een verbeterde strijd moest worden gevoerd tussen de planten van het droge duin en die welke vocht minnen.

Het eerste voorjaar bracht inderdaad nog niet zo veel nieuws op ornithologisch gebied. Er waren wat meer *kieviten*, je hoorde wat meer andere vogels, doch van spectaculaire wijzigingen was nog geen sprake. Maar dit voorjaar, dus het tweede „natte”, was dit heel anders! De *kieviten*, die vroeger tamelijk talrijk waren en overal in het duin verspreid broedden, doch de laatste jaren slechts door een of twee paren waren vertegenwoordigd, kwamen nu in grote getale en naar schatting hebben er een 30 paar met succes gebroed. De *tureluurs* waren er wel, doch in bescheiden mate. Toch bleek het aantal jonge *tureluurs* in juni veel groter dan wij hadden verwacht. *Grutto's* verkenden wel het terrein, maar verkozen het niet als broedplaats; de *wulpen* waren, niettegenstaande de inkringing van het droge areaal, talrijker dan ooit. In de eerste week van juli kwamen twee *bergeenden*-moeders met

Kievit
Cliché
Alg. Handelsblad

hun kroost de plassen bevolken. Weliswaar was er vroeger ook wel eens een enkel paar waargenomen, doch voor zover wij het konden beoordelen, werd het broeden nimmer tot een goed eind gebracht. De *slobeend* en de *zomertaling* werden ook met jongen gezien, maar de *dodaarsjes* moesten hun nestbouw opgeven, omdat de plas, die zij hadden uitgevonden, voor noodzakelijke werkzaamheden droog moest vallen.

Behalve veel *groenpoten*, *oeverlopers* en *witgatjes*, die systematisch de oevers van de duinplassen schijnen te bewerken, werd ook regelmatig de *kleine plevier* waargenomen. Dit vogeltje broedt al jaren met succes in de Katwijkse duinen en het was te verwachten, dat het nu ook wel in deze duinen zou komen. In het vroege voorjaar werd met grote medewerking van de waterleiding-directie een van de vele eilandjes met een bulldozer tot enkele decimeters boven het water afgevlakt en met schelpen bestrooid. De hoge verwachting welke wij hiervan hadden werd de bodem ingeslagen toen bleek, dat van stonde af aan dit eiland in het bezit werd genomen door talloze *zilvermeeuwen*, waartussen verscheidene exemplaren van de *britse kleine mantelmeeuw*, welke ter sterkte van 11 paren in de zilvermeeuwenkolonie aldaar broedde. De kansen voor de *kleine plevier* en andere gewenste vogeltjes waren dus wel verkeken. Vermeldenswaardig is evenwel, dat de *kleine plevier* (2 paren) elders in het terrein wel heeft gebroed en de schelpjes zelf van verre naar het nest heeft gebracht.

Kapmeeuwen werden wel waargenomen, vaak in grote getale, maar tot broeden kwamen zij niet. Hoewel zij een gewaardeerde, vrolijke noot in het landschap zullen brengen, zijn wij nu toch al bezorgd voor de problemen, welke zij, evenals de *zilvermeeuwen* thans, ons kunnen stellen. Zeer duidelijk treedt nu wel aan het licht, dat niet alleen de aanwezigheid van water, doch ook de beperking van de *zilvermeeuw*, ten gunste van de overige vogelstand heeft gewerkt. Natuurlijk is niet alles winst. Een mooie spiegelende watervlakte kan, ondanks haar schoonheid, niet evenaren met een fraai, lang duindal, waarin op kussens van gras, thijm, muurpeper, geel en wit walstro en nog veel meer in de voor-

Ransuil

Cliché Alg. Handelsblad

zomer zo uitbundig kunnen bloeien en geuren. Vele ondoordringbare duinbosjes, waarin *ransuil* en *torenvalk* zo'n veilige nestelplaats vonden, moesten vallen. Maar rietkragen en een andere flora zullen de plaats innemen. Enorme hoeveelheden muggenlarven en water-vlooien vormen thans reeds een begerenswaardige voedselbron voor vele vogels. *Gierzwaluwen* en *oeverzwaluwen* vinden een luilekkerland en de *huis- en boerenzwaluw* zijn ook van de partij. Ondanks de vergravingen in het terrein heeft de kleine kolonie *stormmeeuwen* zich kunnen handhaven en uitbreiden en het is een rijke ervaring om tussen de rauwe kreten van de *zilvermeeuw* het fijnere geluid van de *stormmeeuw* te horen in een duin, waar je de frisheid van de zee voelt en dat zoveel schone beloften voor de toekomst inhoudt.

Ja, schone beloften zijn er, want de mogelijkheid is aangetoond, dat de belangen van de watervoorziening van een grote stad hand in hand kunnen gaan met die van vogelbescherming. Wanneer de aaneengesloten broedgebieden gehandhaafd kunnen blijven, dus niet onderbroken worden door paden en „recreatie-enclaves“, de rust dus ongestoord blijft, dan kunnen de Wassenaarse duinen, die door mensenhand een metamorfose ondergingen en wel zo, dat er landschappelijk iets fraais tot stand kwam, zich in een vrij kort tijdsbestek ontwikkelen tot een van de beste en belangrijkste vogelgebieden in West Nederland.